

1

WAAR WAS IK? WAAR BEN IK? II

2

LEVEN EN DOOD, ZIEL EN LICHAAM 16

- 2.1 Is er leven na de dood? 16
- 2.2 Buitenlichamelijke ervaringen en het gewicht van de ziel 17
- 2.3 Dualisme in de oudheid 19
- 2.4 Descartes: van ziel naar geest en van levend lichaam naar dood mechanisme 21

3

BEWUSTZIJN, PERSOON EN ZELF 28

- 3.1 Nieuwe begrippen bij Descartes 28
- 3.2 Mens en persoon bij Locke 32
- 3.3 Eigentijdse betekenissen van bewustzijn 38
- 3.4 Nieuwe betekenissen van het zelf 40
- 3.5 Damasio: meerdere vormen van bewustzijn en meerdere zelden 44

4

CARTESIAANSE MENSEN I HET LICHAAM EEN MACHINE 48

- 4.1 Het roer en de pijnappelklier 48
- 4.2 De geest, zelfbewustzijn en zekerheid 52
- 4.3 Echt bestaande cartesiaanse mensen? Het geval iw 55
- 4.4 Wat mist Ian Waterman? Proprioceptie 61
- 4.5 Proprioceptie als argument tegen Descartes 65
- 4.6 Is Ian Waterman zijn lichaam kwijt? Lichaamloosheid 71
- 4.7 Visuele waarneming, beweging en het lichaam 75
- 4.8 Conclusie: niet enkel lichaamloze denkers, niet enkel passieve voelers, maar actieve belichaamde wezens 80

5

CARTESIAANSE MENSEN 2 HET LICHAAM EEN ILLUSIE 87

- 5.1 Cartesiaanse geest en materiële hersenen 87
- 5.2 Hersenen zonder lichaam: het brein in een vat 90
- 5.3 Boze demonen en boze wetenschappers: de rol van gedachte-experimenten en van empirische gegevens 94
- 5.4 Empirische gegevens over hersenen zonder lichaam: Descartes en fantomen 96
- 5.5 Fantoomverschijnselen als argument voor de mogelijkheid van een brein-in-een-vat 99
- 5.6 Soorten fantoomverschijnselen 100
- 5.7 Het bewegen van een fantoom 102
- 5.8 Verkregen en aangeboren fantomen 105
- 5.9 Het bewegen van echt bestaande ledematen: voorwaartse modellen in het brein 110
- 5.10 Het bewegen van echt bestaande ledematen: eigenaarschap en actorschap 112
- 5.11 Het bewegen van echt bestaande ledematen: intenties om te bewegen 114
- 5.12 Mogelijke verklaringen voor fantoombewegingen. 1: Het bellenkoord 116
- 5.13 Mogelijke verklaringen voor fantoombewegingen. 2: Aangeboren motorschema's 118
- 5.14 Ian Watermans aangeboren motorschema's 119
- 5.15 Aangeboren motorschema's voor gebaren 121
- 5.16 Andere aangeboren motorschema's 123

- 5.17 Mogelijke verklaringen voor fantoombewegingen.
3: Spiegelneuronen 124
- 5.18 Bewegende ledematen en een brein in een vat 129
- 5.19 Conclusie: is het lichaam een illusie? 135

6

LOCKEAANSE PERSONEN 1 LEVEN ZONDER GEHEUGEN 141

- 6.1 Lockes criterium voor persoonlijke identiteit 141
- 6.2 Het geheugencriterium als constitutief voor persoonlijke identiteit 143
- 6.3 Het geheugencriterium als subjectief 147
- 6.4 Het geheugencriterium voor persoonlijke identiteit en het autobiografische zelf 153
- 6.5 Leven zonder autobiografisch geheugen.
Het geval Clive Wearing 158
- 6.6 Conclusie: het geheugencriterium en het Clive-zijn van Clive 166

7

LOCKEAANSE PERSONEN 2 PERSONEN EN ORGANISMEN 170

- 7.1 Personen en levende organismen 170
- 1.2 *Personen geconstitueerd door organismen: Lynne Baker* 173
- 7.3 Het anticonstitutieargument 178
- 7.4 Het zelf-verwijzingsargument 181
- 7.5 Het ontstaansargument 187
- 7.6 Conclusie: personen kunnen niet niet-identiek zijn aan organismen 193

8

HET GRADUELE ONTSTAAN VAN ZELFBEWUSTZIJN 195

- 8.1 De paradox van zelfbewustzijn 195
- 8.2 Bewustzijn en zelfbewustzijn bij dieren 199
- 8.3 Het gradualistische verhaal: waarneming, beweging en zelfbewustzijn 202
- 8.4 Vormen van zelfbewustzijn 212

9

'HIER BEN IK' 215

- 9.1 Zelfbewustzijn en het persoonlijk voornaamwoord van de eerste persoon 215
- 9.2 Het eerstpersoonsperspectief als identiteitscriterium 217
- 9.3 Psychologisch identiteitscriterium of lichaamscriterium? 221
- 9.4 Wat wij zijn 226
- 9.5 Menselijke organismen en anderen 231
- 9.6 Hoe wij personen worden 234
- 9.7 Het belang van personen 239

Noten 247

Literatuur 265

Personenregister 280

Zakenregister 283